

Republikanerne er klippefaste i troen på, at de repræsenterer nationen. Det samme er demokraterne. Det er jo det, der er så tragisk

Groft sagt står demokrater og republikanere i dag på hver sin side i kampen om USA's sjæl.

HVAD SPLITTER AMERIKANERNE?

JØRN BRØNDAL, PROFESSOR OG LEDER AF CENTER FOR AMERIKANSKE STUDIER VED SYDDANSK UNIVERSITET

Sidste år vakte en kontroversiel musikvideo opsigt i USA. Et fangekor bestående af personer, der var blevet idømt straffe for deres medvirken i stormløbet på Kongressen 6. januar 2021, indsang fra fængselstelefonen nationalhymnen 'The Star-Spangled Banner'. Mellein versene kunne man høre Donald Trump aflægge troskabseden over for flaget og republikken.

Amerikanerne har i årevis fået patriotismen ind med modernismen. De lever i en republik, hvor George Washington, Thomas Jefferson, Theodore Roosevelt og Abraham Lincoln er indhugget i klippen ved Mount Rushmore, South Dakota. Hvor hovedstaden og tilmed også en delstat er opkaldt efter den første præsident. Hvor Abraham Lincoln som en anden oldgræsk gud troner inde i et dorisk tempel til hans ære i hjertet af hovedstaden. Hvor uafhængighedserklæringen og forfatningen har opnået nærmest sakral status. Og hvor nationens børn hver skoledag året

SERIE

Hvad splitter amerikanerne?

USA fører valgkamp i et samfund, der virker mere splittet end nogensinde. Store politiske emner som kvinders rettigheder, immigration og USA's rolle i verden deler befolkningen, og med hjælp fra professor Jørn Brøndal spørger debatredaktionen frem mod valget, hvad der splitter befolkningen i verdens mægtigste land.

Myten blev også hyldet gennem konstruktion af monumenter til ære for Sydens sønner. Langt hovedparten af disse blev til i de første årtier af det tyvende århundrede, altså længe efter borgerkrigens afslutning, i en epoke hvor undertrykkelsen af afroamerikanerne i syd til gengæld var ekstrem. Resten af USA vendte det blinde øje til, og nationen fremstod derfor som tilsyneladende samlet helt frem til 1950'erne.

Opgøret om fortiden begyndte for alvor med borgerrettighedsbevægelsens sejrsgang i 1960'erne. Da Martin Luther King, Jr., holdt sin berømte tale 'I Have a Dream' i august 1963, forestillede han sig en tid, hvor frihedens klokker skulle ringe fra alle raceundertrykkelsens arnesteder, herunder Stone Mountain, Georgia, hvor Ku Klux Klan blev

ham Lincoln er indhugget i klippen ved Mount Rushmore, South Dakota. Hvor hovedstaden og tilmed også en delstat er opkaldt efter den første præsident. Hvor Abraham Lincoln som en anden oldgræsk gud troner inde i et dorisk tempel til hans ære i hjertet af hovedstaden. Hvor uafhængighedserklæringen og forfatningen har opnået nærmest sakral status. Og hvor nationens børn hver skoledag året rundt aflægger troskabseden over for flaget og republikken, stående og med hånden på hjertet.

Selv om denne 'civile religion' – som sociologen Robert N. Bellah i 1967 betegnede fænomenet – i meget lang tid tilførte samfundet sammenhængskraft, er USA i dag delt midtover. Hvem gør med rette krav på at repræsentere nationen? Mange demokrater mener, at Trump med sin retorik og handlinger skænder republikken. Mange republikanere – og Trump selv – opfatter fangerne fra 6. januar som gidsler og politiske fanger.

HVIS VI TRÆDER nogle skridt tilbage, bliver det tydeligt, at striden handler om USA's martrede sjæl. Om republikkens tilblivelse. Om den amerikanske borgerkrig (1861-65). Om slaveriet. Om race. Om den omstændighed, at Thomas Jefferson – hovedforfatteren til uafhængighedserklæringen med dens løfter om frihed, lighed og retten til at stræbe efter lykke – også ejede slavegjorte mennesker. Om at nationen historisk set påberåbte sig ungdommelighed og uskyld over for det gamle, brødebetyngede Europa, men alligevel i dag kæmper med – som Barack Obama formulerede det i 2008 – at konfrontere sin 'arvesynd': slaveriet.

“

Polariseringen har synliggjort de to historiske historieopfattelser, der er så uforenelige, at en løsning kun kan findes, hvis den ene part giver efter

Selv om kampen udkæmpes på mange fronter – i opgør om skolebøger, om *critical race theory*, om wokeness – finder den sit mest eklatante udtryk i striden om Sydstaternes monumenter og symboler til ære for soldater, officerer og politikere, der deltog i borgerkrigen på De Konfødererede Staters side. Her når vi ind til selve kernen i kampen om USA's sjæl. Her blev nationens indbyggede modsætning mellem frihed og slaveri tydeligst udstillet og siden i årevis forsøgt nedtonet.

Den igangværende polarisering blottelægger den atter.

Borgerkrigen blev uden sammenligning det blodigste kapitel i USA's historie. Ifølge nogle beregninger døde flere amerikanere i denne ene krig end i alle de øvrige, nationen har deltaget i, sammenlagt.

Alene med afslutningen på denne konflikt i 1865 blev slaveriet ophævet. Og først i 1965 antog et fuldt demokrati, der endelig inkluderede afroamerikanerne, stabil form i regionen.

Syden med sin ufrihedstradition og sene demokratiske modning er i dag stadig overstrøet med mindesmærker til ære for dem, der deltog i borgerkrigen på Konføderationens side. Dette til trods for, at sydstatspræsident Jefferson Davis og generaler som Robert E. Lee og Thomas J. 'Stonewall' Jackson med en vis berettigelse kan betragtes som

»Når man tænder for disse stationer i dag, oplever man det forunderlige fænomen, at aggressive journalister leger politikere og prædiker holdninger«, skriver Jørn Brøndal i dette debatindlæg. Arkivfoto: Alex Brandon/Ritzau Scanpix

landsforrædere, der forsøgte at løsrive Syden fra USA for at bevare slaveriet.

Hvordan har dette kunnet lade sig gøre?

Efter krigen havde Sydens hvide befolkning held med at opbygge en sentimental myte om den 'tabte sag'. Ifølge denne drog regionens sønner helt modigt ud for at beskytte deres hjemland og traditioner mod de indtrængende styrker fra nord. Slaveriets rolle i konflikten blev kraftigt nedtonet.

Myten blev fejret på film. Først i D.W. Griffiths racistiske kassesucces 'The Birth of a Nation' (1915), der portrætterede rekonstruktionsæraen efter borgerkrigen som en genforbrødring af hvide amerikanere, med Ku Klux Klan i rollen som det frelsende kavaleri, der reddede hvide kvinder fra voldtægtslystne sorte soldater. Siden i 'Gone with the Wind' (1939), der fik Sydens slavearbejdslejre til at fremstå som romantiske bomuldsplantager.

BLÅ BOG

Jørn Brøndal

Født 1961. Professor og leder af Center for Amerikanske Studier ved Syddansk Universitet. I sin forskning fokuserer han på amerikansk indenrigspolitik samt etniske og racemæssige problemstillinger.

Privatfoto

Opgøret om fortiden begyndte for alvor med borgerrettighedsbevægelsens sejrsgang i 1960'erne. Da Martin Luther King, Jr., holdt sin berømte tale 'I Have a Dream' i august 1963, forestillede han sig en tid, hvor frihedens klokker skulle ringe fra alle raceundertrykkelsens arnesteder, herunder Stone Mountain, Georgia, hvor Ku Klux Klan blev gendannet i 1915, og hvor Jefferson Davis, Robert E. Lee og Stonewall Jackson blev hugget ind i klippen 1916-1970.

Men fordi borgerrettighedsbevægelsen handlede om de mest grundlæggende rettigheder – om at ophæve raceadskillelsen og sikre afroamerikanerne stemmeretten – kom et opgør med sydstatsmonumenterne ikke til at stå centralt. Dette til trods for, at mottoet for Kings borgerrettighedsorganisation var »at frelse nationens sjæl«.

OPGØRET OM fortiden accelererede fra 2015.

Det år massakrerede en hvid racist ni afroamerikanere i Mother Emanuel-kirken i Charleston, South Carolina, hvorpå delstatens lovgivende forsamling – med pres fra præsident Obama – vedtog at fjerne sydstatsflaget fra capitolgrunden i hovedstaden, Columbia.

To år senere gik Ku Klux Klan og nynazister på gaden i Charlottesville, Virginia, i protest mod at bystyret planlagde at fjerne en statue af Robert E. Lee. Selv om ekstremisterne skreg »jøder skal ikke erstatte os« og »blod og jord«, hævdede præsident Trump, at der var »meget fine folk« på begge sider af demonstrationerne. Obama havde utvivlsomt mere ret, da han nogle år tidligere havde erklæret, at der var »gode folk på begge sider« af de politiske debatter om monumenternes fremtid.

Da en hvid betjent i maj 2020 dræbte afroamerikaneren George Floyd ved at presse sit knæ mod hans hals, kulminerede bevægelsen mod sydstatsmonumenterne. Under parolen 'Black Lives Matter' oplevede USA historiens mest massive demonstrationer og fjernelsen af henved 160 monumenter.

Groft sagt står demokrater og republikanere i dag på hver deres side i kampen om USA's sjæl.

Trump fremlagde sin vision i en tale, han holdt ved Mount Rushmore op til 4. juli-fejringerne i 2020. Med Washington, Jefferson, Roosevelt og Lincoln som kulisse roste præsidenten disse skikkelser som helte, hvis minde aldrig måtte ødelægges. Men nu, hævdede han, var vrede repræsentanter for en »ekstrem venstrefløjsfascisme« i gang med at »nedrive statuer af vores grundlæggere, skamfere vores helligste mindesmærker og slippe en bølge af voldelig kriminalitet løs i vores byer«. I sin tale skelnede Trump ikke mellem nationens grundlæggere og de senere borgerkrigsrebeller. Og han nævnte kun slaveriet i forbifarten: Lincoln afskaffede det.

Over for denne enkle republikanske historieopfattelse står en mere nuanceret demokratisk. I en valgvideo i 2020 anerkendte præsidentkandidat Biden nationens arvesynd. Han fremhævede, at Thomas Jefferson både var hovedforfatter til Uafhængighedserklæringen og slaveejer. Ligesom Obama før ham så Biden USA's historie som et forsøg på at leve op til den amerikanske forfatnings løfte om at skabe »en mere fuldkommen union«. Siden skulle Biden som præsident nominere den første sorte kvindelige dommer til Højesteret og anbefale den første sorte kvindelige præsidentkandidat.

Polariseringen har synliggjort de to historiske historieopfattelser, der er så uforenelige, at en løsning kun kan findes, hvis den ene part giver efter. Baseret på USA's historie er der ikke meget at sige til, at mange demokrater føler, at de repræsenterer nationen, når de synger nationalhymnen eller aflægger eden til flaget og republikken. Republikanerne ser ud til at være lige så klippefaste i deres tro.

Deri består tragedien.